

ČTENÁŘI A ČTENÍ V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2023

Národní knihovna ČR a Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., uskutečnily v roce 2023 reprezentativní statistický průzkum mezi obyvateli ČR staršími 15 let. Celkově šlo již o páté šetření – předchozí proběhla v letech 2007, 2010, 2013 a 2018. Loňský průzkum byl zaměřen na představy spojované se čtením (asociace, kulturní obrazy).

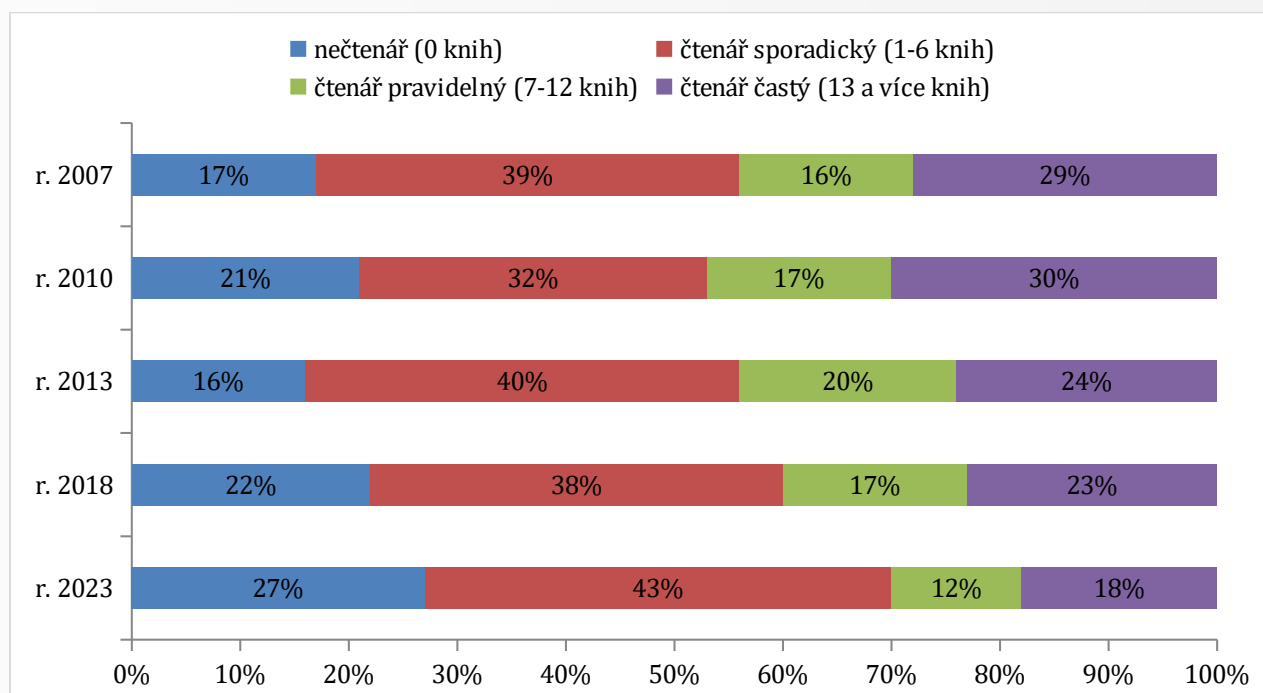
Z výzkumu vyplynulo, že téměř tři čtvrtiny (73 %) obyvatel ČR přečte za rok aspoň jednu knihu (jakoukoli, tištěnou či elektronickou a k jakémukoli účelu), že více než polovina (62 %) nakoupí za rok aspoň jednu knihu a že více než čtvrtina (28 %) navštíví za rok aspoň jednu veřejnou knihovnu.

Každý obyvatel ČR starší 15 let v průměru za rok přečte 9,9 knih, přičemž jejich čtení denně věnuje 33 minut, za rok nakoupí průměrně zhruba 3,4 knih a vydá za ně odhadem 1 003 Kč. V domácích knihovnách v ČR se v průměru nachází 253 knih. Opět se ukázalo, že ženy čtou výrazně více než muži. Nejoblíbenějším autorem českých čtenářů je Erich Maria Remarque, nejoblíbenější knihou je Bible a Harry Potter od J. K. Rowlingové. Co do žánrových preferencí vede současná literatura oddechová, následovaná klasickou beletrií a sci-fi/fantasy/horory žánrem, kterému ve srovnání s rokem 2018 výrazně vzrostla obliba. Pokud jde o digitální prostředí, nejčastěji čteme na chytrém telefonu, na internetu pak coby čtenáři vyhledáváme především zprávy a digitální vydání novin a časopisů. Elektronické knihy čte pravidelně 7 % (42 % nikdy), audioknihy pravidelně poslouchá 7 % (63 % nikdy) populace 15 +.

Pokud jde o médium, čtení si nejčastěji spojujeme s knihou, následuje mobil a počítač/notebook. Pokud jde o prostředí, spojujeme si čtení nejčastěji s domovem, následuje knihovna a škola. Co do funkcí, které si čtením spojujeme, dominuje získávání informací, následuje zábava a vzdělávání.

U služeb, které nabízejí veřejné knihovny, s velkou převahou vede půjčování knih. S odstupem následuje půjčování časopisů a možnost využít čítárny a studovny. Více než čtyři pětiny návštěvníků veřejných knihoven jsou s nabídkou knih služeb spokojeni (nespokojeno je jen 2 % návštěvníků).

Tabulka Rozložení čtenářů v české populaci (2007, 2010, 2013, 2018, 2023). Základ: Celý vzorek (populace 15 +); čtenář = ten, kdo přečetl aspoň jednu knihu v průběhu roku

Z údajů v Tabulce lze konstatovat, že v průběhu let 2007 až 2023 dochází k postupnému slábnutí „čtenářského výkonu“, přičemž přibývá nečtenářů a zároveň ubývá čtenářů častých (nadprůměrných). Viditelně též posiluje segment čtenářů sporadických (podprůměrných).

Závěrem lze konstatovat, že průzkum ukázal oproti roku 2018 patrný pokles čtení (knih). I přesto však platí, že ČR nadále patří v Evropě k zemím se silným čtenářstvím – ne úplně ke čtenářské špičce Evropy, kterou tvoří hlavně skandinávské země, ale pod ní.

Data výzkumu zrcadlí i změnu mediálního chování, která nastala za koronavirové pandemie. Ukázalo se, že ta se výrazně podílela na výrazné akceleraci digitálních médií, a to ve všech segmentech populace. Českou čtenářskou kulturu poznamenává výrazný rozdíl genderový (ve prospěch žen), dále pak propad čtení ve středním věku, nemluvě o rozdílu mezi jednotlivými úrovněmi vzdělání. U lidí s vysokoškolským vzděláním najdeme 12 % nečtenářů, zatímco u těch bez maturity je to až třikrát více (37 %).

Průzkum provedla agentura ResSOLUTION. Sběr dat proběhl od 21. 5. do 20. 6. 2023 na reprezentativním vzorku 2 010 respondentů (populace 15+), a to metodou CAPI (502 respondentů) a CAWI (1 508).

Výsledky loňského průzkumu a jejich interpretace budou publikovány na webu, v časopisech a v podobě knižní monografie. Podrobnější prezentaci výsledků lze najít na: https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/ctenarstvi-1/12_Cten.htm#pruzkumy

Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.

PhDr. Vít Richter

Mgr. Hana Friedlaenderová